

NR 1 1952

ÄRGÅNG 3

Ärade Läsekrets

Ett nytt nummer av Bergtrollet presenteras åter och vid närmare studium konstateras, att tidningen nått ett av sina mål, nämligen att få införa bidrag från företagsnämnden och det är red:s förhoppning, att spalten skall bli beständig, likaså får vi väl räkna med skyddsingenjörens medverkan även i kommande nummer!

Fr. o. m. nästa nummer blir det redaktörsbyte. John Eklöf, 270 P, kommer då att övertaga ansvaret för tidningens framtid. Artiklar och meddelanden, som önskas införda i Bergtrollet, torde därför sändas till ovanstående adress. I det sammanhanget vill jag framföra mitt tack till alla, som varit mig behjälplig med att åstadkomma en tidning, som helt på frivillighe-

tens väg vill försöka vara en förmedlande länk mellan företaget, arbetare och tjänstemän. Det är min förhoppning att min efterträdare skall erhålla samma förtroende från företag och läsarnas sida, så som jag alltid erfarit!

Så till sist en fråga: — Du, som läser dessa rader, vad har Du gjort för att medverka i Bergtrollet? Gör slag i saken, skriv om den där resan Du gjorde, segelturen Du deltog i, flygäventyret Du upplevde, skriv om problem i arbetet, en teknisk artikel. Du är välkommen med allt.

Halland i semestertid.

ARNE BOSTRÖM.

CVA känning

Forts. från n:r 2/1951.

Flygdirektör Otto Dahlin fortsätter här nedan sin artikelserie betitlad "CVA-kärning".

4. Dagspressen om CVX.

Förläggningsorten för den nya centrala flygverkstaden rönt ett stort intresse i ett flertal städer och därvid i första hand i Örebro, Eskilstuna, Arboga och Köping, vilka nämnts i 1941 års försvarsutrednings betänkande som alternativa platser. Intresset återspeglades givetvis i resp. städernas lokalpress. I det följande återgives några utdrag ur artiklar från den aktuella tiden januari—juni 1942.

1941 års försvarsutrednings betänkande.

Den 19 januari 1942 meddelade Arboga Tidning sin läsekrets att Arboga hade möjlighet att få en central flygverkstad:

Enligt den nu framlagda femårsplanen för försvaret föreligger möjligheter att en nyinrättad, central flygverkstad, för vilken byggnadskostnaderna beräknas till något över tio miljoner kronor, förläggas till Arboga. Omfattningen av verksamheten vid den nya verkstaden beräknas bli lika stor som vid två av de befintliga verkstäderna.

Köping, Örebro och Eskilstuna konkurrera om den nya verkstaden. Definitivt förslag kan ännu inte framläggas. Inverkande på saken bli bl. a. vissa strategiska, industriella, ekonomiska och kommunikationstekniska synpunkter, vilka måste göras till föremål för ytterligare överväganden.

Västmanlands Läns Tidning ansåg tydligen icke att Arboga var en faktor att räkna med. Tidningen skriver i sin ledare den 23 februari 1942 bl. a.:

Som bekant skall även en tredje central flygverkstad organiseras. De förutvarande äro lokaliserade till Västerås och Malmen. Frågan är nu var den nya verkstaden skall förläggas. Utredningen nämner alternativt Örebro, Eskilstuna, Arboga och Köping. Det är således fråga om mellersta Sverige, och då gäller det främst att utvälja en plats med goda kommunikationer och möjlighet att anvisa ett lämpligt flygfält. Det är av vikt att materielen kan transporteras på ett bekvämt sätt till och från verkstaden liksom att den kan flygas på platsen. Västerås är ur räkningen, då här redan finns en flygverkstad, men av övriga västmanländska städer bör särskilt Köping ligga väl till. Staden har goda järnvägsförbindelser och är utrustad med djuphamn, över vilken bränsle och annat gods sjövägen kan tillföras flygverkstaden, medan bruksbygden med sina råvaror ligger

nära intill. Slättbygd för flygfält utbreder sig också i stadens närhet. Förmodligen blir dock konkurrensen skarp mellan Köping och Eskilstuna, för att inte tala om närkesmetropolen.

Västmanlands Folkblad var av en annan mening ty den 28 februari skriver signaturen Öje under rubriken "Arboga-biten":

Nästan alla komma emellertid fram till den slutsatsen, att Arboga måste anses som den ojämförligt bästa platsen, och det är många, som vet med bestämdhet, att saken redan skulle vara praktiskt taget avgjord till Arbogas favör.

Den 1 april 1942 meddelade Arboga Tidning under 7-spaltig förstasidesrubrik "Centrala flygverkstaden förläggas till Arboga?":

Enligt vad Arboga Tidning med bestämdhet tror sig veta ha de förberedande undersökningar, som bedrivits av flygvapnet, nu fortskridit så långt att Arboga kan vara tämligen säker på att få detta stora företag till sig.

Till tidningens kännedom hade bl. a. kommit att preliminära köpekontrakt tecknats mellan flygförvaltningen och flera ägare till mark "österut från staden och söder om ån". Många av Arbogas invånare betraktade emellertid artikeln som ett första-april-skämt.

Samma dag skriver Eskilstuna-Kuriren:

Arboga torde i dragkampen om den av försvarsutredningen ifrågasatta nya centrala flygverkstaden ha besegrat sina medtävlare.

Köpings-Posten skriver den 4 april 1942:

Naturligtvis skola vi inte dölja, att vi här i Köping känna en viss missräkning över att vår stad inte blev den lyckliga. Vi tycka ju, att vår stad absolut borde vara den lämpligaste platsen, både på grund av sitt läge och sina kommunikationer till lands och vatten. Och därtill genom sin närhet till järnverken vid Hedströmmen och Kolbäckån.

Men, säger man, Köping har inte lämpliga berg att spränga in fabrikerna uti. Kanske, men vi ha hört ett förslag framkastat om att gräva in verkstäderna i Malmaåsen. Ja, detta borde ju gå lika bra som att spränga sig in i berget och lämna lika bra bombskydd.

När nu Arboga utsetts till stationsort för de nya flygverkstädera, så skola vi inte missunna vår grannstad denna framgång.

Chefens för flygvapnet förslag.

Den 4 maj offentliggör Arboga Tidning under stora rubriker att Arboga får flygförvaltningens förord hos Kungl. Maj:t.

De förberedande undersökningarna om lämplig förläggningsplats för den nya verkstaden, resulterade, framhåller flygförvaltningen, i att Örebro, Eskilstuna, Arboga och Köping utvaldes för närmare undersökning. Det visade sig att en förläggning till Örebro visserligen skulle medföra de lägsta kostnaderna — bergansläggningarna oberäknade — men på grund av att flygfältet där icke kan utbyggas till föreskriven storlek och då insprängning i berg för delar av verkstadsanläggningen inte kan ordnas för rimlig kostnad, måste Örebro frångås som förläggningsplats. Av de återstående platserna är Arboga den fördelaktigaste såväl beträffande kostnaderna som möjligheterna att ordna i berg insprängda verkstäder, vilket sistnämnda förhållande måste tillmätas stor betydelse.

Den 6 maj ägnade Arboga Tidning ett mycket stort utrymme åt utförligare redogörelser för det preliminära avtal som träffats mellan flygförvaltningen och staden samt de stora åtaganden detta innebär. Stadens kostnader för flygverkstadsområdes exploatering beräknades uppgå till 667,500 kronor. Som en av de viktigaste och svåraste frågorna betraktades ordnandet av bostadstillgång:

Härutinnan har staden åtagit sig att i närheten av verkstadsområdet till den 1 juli 1943 eller den tidpunkt, varom överenskommelse kan träffas, ha uppfört bostadshus, inrymmande 30 lägenheter, varav omkring 25 skola innehålla 2 rum och kök samt återstoden 3 rum och kök. Häruöver skall staden åta sig att stimulera enskild byggnadsverksamhet och verka som förmedlingsorgan och garant för olika former av statssubventionerad bostadsproduktion, som förefinnas för anskaffande av det antal bostäder, varav vid varje särskild tidpunkt kronan anger behov. Staden skall tillika, heter det i avtalet, förbinda sig att medverka till att hyresnivån hålles i proportion till hyreskostnaderna inom staden för likvärdiga bostäder.

Tidningens huvudredaktör avslutar ledaren, som har rubriken "Friskt vågat." med:

Emellertid: alla hinder äro till för att övervinnas och det måste också ske i Arboga nu. Det kommer att bli några hektiska år, de allra närmaste, icke minst för de ledande inom kommunalförvaltningen, men i sin mån också för skattedragarna i allmänhet. Men får god samhällsanda, samarbete och hänsyn till varandras olika uppfattningar råda i fortsättningen, lära väl också både dagens och morgondagens bekymmer kunna bringas till en lösning, som bäst gagnar det hela och framtiden. Friskt vågat är hälften vunnet.

Västmanlands Läns Tidning är pessimistisk och skriver samma dag på ledareplats om "Länets nya flygstad" bl. a.:

Tydligt är att Arboga får betala ett högt pris för sin militärförläggning, i högsta laget tycker man. Staten borde i ett fall som detta, där platsens lämplighet ur försvarssynpunkt bör vara helt avgörande, se till att icke ett litet samhälle tvingas att ta på sig ett ansvar som om det vill sig illa, kan bli det övermäktigt. Det är dock inte bara fördelar, som följa med en militärförläggning.

Eskilstuna-Kuriren berör bl. a. konkurrensen mellan de fyra städerna i sin ledare "Arboga växer", den 7 maj:

Örebro, som varit hetast på gröten och till och med skickat fram en motionär i riksdagen, hade var-

ken fält eller berg, som lämpade sig för ändamålet. Köpings bergknallar voro för små, och över det ifrågasatta fältet i Eskilstuna hade förortsbebyggelsen redan spritt sig så pass att flygförvaltningens utredningsmän redan efter ett ögonkast ansågo sig kunna konstatera att ett expropriationsförfarande skulle bli alltför dyrbart.

För övrigt synes emellertid Arboga vara den lämpligast, ja den enda lämpliga platsen, och de tre rivalerna ha endast att lyckönska grannstaden till förväret.

De driftiga kommunalmännen i Arboga äro givetvis medvetna om de förestående svårigheterna, och det har betygats att de gå till verket med en viss bävan men samtidigt med stor optimism. Chansen har tagits trots att man är på det klara med att det finns vissa risker och att den stora främlingsinvasionen förmodligen kommer att medföra en omvälvning för den ärevärdiga idyllen. De nya medborgarna betyda inte endast nya skattekröner utan också betydande och för närvarande svåröverskådliga utgifter. Enbart bostadsbyggande i stor skala i en dyrtid är ett vanskligt engagemang. Fördelarna äro emellertid också påtagliga, och det skulle ha förutsatt en nästan övermänsklig förmåga av självövertvinnande av de styrande i Arboga, om de skulle ha sagt nej till detta erbjudande, särskilt som den gamla historien om ASEA — som en gång i tiden spekulerade på att slå ned sina bopålar vid Arbogaån — förmodligen ältats till leda i staden.

Riksdagspropositionen och riksdagsmotionerna.

Den 1 juni 1942 meddelar Arboga Tidning att försvarsministern i proposition till riksdagen biträder flygförvaltningens förslag. Tidningen refererar även Arboga stadsfullmäktiges sammanträde den 29 maj, under vilken kritik riktades mot stadens styrande för hemlighetsmakeri rörande flygverkstadens förläggning.

Konkurrensen om den nya verkstaden gör sig nu starkt märkbar i pressen.

Social-Demokraten skriver bl. a.:

Olika städer ha hemfallit åt att liksom på en auktion bjuda staten ekonomiska fördelar, om de kunna komma över en fredsförläggning.

Det mest typiska av dessa på motionsvägen framförda förslag är en framstöt av herr Aqvist i Örebro. Med en motivering, som är lika kort som det i Boswells Life of Samuel Johnson refererade berömda kapitlet om ormarna på Island, hemställer herr Aqvist, att både det nya kårartilleriregementet och den nya centrala flygverkstaden skola förläggas i Örebro. Här framträder lokalpatriotismen utan spår av blygsamhet.

Även representanter för Eskilstuna framlade motion i riksdagen. Om denna skriver Arboga Tidning den 10 juni i sin ledare "Lokalpatriotism i sin prydno":

I den motion, som riksdagsmännen Joh. Nilsson, Conrad Jonsson och fru Ellen Svedberg i Eskilstuna nyligen avgivit angående flygverkstadens förläggning är det omöjligt att finna ett enda nytt sakskäl till förmån för Eskilstuna, vilket icke förut varit känt för och stötts och blötts av den militära expertis, som slutligen fann alla skäl tala för verkstadens förläggande till Arboga.

Eskilstuna-Kuriren har givetvis en annan syn på sist nämnda motion och detta framgår av tidningens ledare "Sent ute" den 11 juni 1942:

Inte mindre än tre städer ha genom sina riksdagsmän anmält sig som konkurrenter till Arboga om den planerade nya flygverkstaden och förmodligen skulle det ha varit fyra, om blott Köping haft en representant, som kunnat föra dess talan i riksdagen. En av dessa motioner, den från Örebro, verkar närmast en demonstration för rent lokala intressen. Den är, för att tala med en tidning "lika kort som det i Boswells

Life of Samuel Johnson refererade kapitlet om ormarna på Island" och måste sålunda, med all respekt för de båda nämnda herrarna betecknas som ett ganska ynkligt tillhygge mot en så grundlig utredning som den av flygförvaltningen vidtagna. De övriga motionärerna ha däremot kostat på sig en motivering. Riksdagsman Sven Andersson i Vigelsbo söker till och med framställa den omständigheten att Sala saknar sjöförbindelser som en avgjord fördel. Ty äro inte, frågar han, hamnstäder särskilt eftersökta bombmål? Han påpekar vidare att staden mist Västmanlands trängkår, varför en kompensation vore lämplig i denna form, en lika populär som farlig linje, när det gäller utplaceringar av försvarsanläggningar.

Av de tre motionerna är den från Eskilstuna den bäst motiverade och den skulle utan tvivel ha gjort effekt om den framförts tidigare och inte kommit som jätten efter brödet in i försvarsutskottets ugn.

Den driftighet, för vilken smedstaden blivit känd, synes emellertid icke sträcka sig in i kommunalmännens led. De ha än en gång kommit för sent, och det återstår knappast något annat än att gratulera Arboga, där stadsfullmäktige i går kväll fattade "det viktigaste beslutet i stadens historia" och säkerligen inte utan en viss bävan engagerade staden i den jättelika affären. För Eskilstuna hade flygverkstaden betytt ett vackert tillskott till en förut blomstrande industri, för Arboga innebär den en revolution, som dock synes ha alla utsikter att få ett lyckosamt förlopp.

Den 12 juni 1942 refererar Arboga Tidning Arboga stadsfullmäktiges beslut av den 10 juni under rubriken "Klubban har fallit för viktigaste beslutet i Arboga stads historia":

Aldrig någonsin tidigare i Arboga stads historia har ett viktigare förslag än det, vilket i onsdags kväll låg på stadsfullmäktiges bord förelagts stadens fäder. Och aldrig någonsin tidigare har ett beslut skett under så stämmingsmättade former som då klubban föll och Arboga stad alltså för sin del godkände det preliminära avtalet med Flygförvaltningen om den centrala flygverkstadens förläggande till Arboga.

Det yttrande som efter klubbslaget gjordes av stadsfullmäktiges ordförande, disponent Göransson, har tidigare återgivits i kapitlet om CVX. Tidningen skrev på ledareplats bl. a.:

De närmaste åren komma att kräva oerhört mycket av dem, som sitta i stadens ledning och av stadens tjänstemän. Här förestår ingenting mindre än en revolution även i administrativt avseende. Men vi ha förmånen att ha en rad erfarna män inom förvaltningen och samarbetet mellan representanterna för olika parti- och samhällsgrupper har det ju hittills inte varit något fel på. Frågan blir väl nu närmast om de duktiga krafterna räcka till de för de enorma nya uppgifterna.

Ha medborgarna i gemen samhällets bästa till ögonmärke, så råder det inte minsta tvivel om att Arboga skall klara också de gigantiska uppgifter, som förestå, därest allt går som beräknats i riksdagen om några dagar.

Dagens Nyheter skaldar samma dag:

Historisk minut

På Arboga möte var knappast betydelsen så väldig som samhällets gårdagsbeslut.

Det senare haver i korthet den lydelsen att flygverkstan flyttar till Arboga ut.

Från Arboga möte som Engelbrekt går jag och disponent Göransson lyckönska får jag ty detta är allt en historisk minut.

Riksdagsbeslutet.

Arboga Tidning meddelar den 19 juni att "Enhälligt utskottet säkrar flygverkstad åt Arboga" och den 22 juni att "Arboga fick verkstaden":

Den centrala flygverkstadens förläggning till Arboga är nu slutgiltigt avgjord, sedan båda kamrarna utan debatter bifallit tredje särskilda utskottets förslag därom.

Så snart sig göra låter komma alltså arbetena att igångsättas, vilket också medför att den planerade bostadsproduktionen måste forceras, bland annat i vad avser fastställande av stadsplaner etc.

Västmanlands Folkblad sammanfattar den 26 juni 1942 sina synpunkter rörande CVX i understreckaren "Några kommentarer till debatten om förläggningen av verkstaden". Efter att ingående ha behandlat den konkurrens som förevarit varvid särskilt motionen från Sala nedgöres, avslutar tidningen sin artikel med:

Vi kunna försäkra både Sala och Eskilstuna att Arboga är beredd att konkurrera om nya industrier även i fortsättningen, och att vi därvid möjligen komma att skryta av våra företräden men knappast inte kommer att förfalla till det slags konkurrens som består uti att tala ringaktande om våra konkurrenter även om dessa skulle vara små och obetydliga.

(Forts. i nästa n:r.)

Bords- snack

En J 21:a lyfte från fältet för provflygning. Några sekunder senare brusade den fram över mässtaket, grönsakssoppans enda grönsak — den lilla ärtan — darrade till och vi kring bordet sökte fånga en skymt av det framrusande planet.

— Grabbar, sa Stigge, jag har en generator 09 med på den där luftfärden och om det bara hänger på den prylen, så kan killen, som provflyger, känna sig lugn.

— Ja, gäller det mitt jobb, så kan han också andas lugnt, sa Lasse på "motor".

— Snick snack, sa Tore, om inte just ni grabbar fixat jobbet, så hade planet varit i luften i dag i alla fall.

— Det har du rätt i, tyckte Lasse, men då hade det varit andra, som känt samma tillfredsställelse som vi nu gör över ett välgjort jobb. Du vet ju själv, hur det känns, när du backar ut din "Kragg" ur bergsporten, då översynen är klar.

— Ja, vi kan vara överens om, att en stor del av arbetsglädjen ligger i att man ser ett resultat av sitt jobb och att man vet med sig, att det till synes allra enklaste arbete är en viktig del i det hela, avslutade Tore snacket och så fortsatte jakten efter den ensamma lilla ärtan.

Lövet.

Fototävlingen

1:e pristagaren erhåller sitt pris ur flygdirektör Otto Dahlins hand.

Foto: ERIK PERSSON.

Fototävlingen blev en stor succés, därom vittnade väggarna i mässen, där 108 bilder hade ställts ut och vid röstsammanräkningen konstaterades att antalet inlämnade röstsedlar var lika många som antalet inlämnade fotografier! På grund av den oväntade stora anslutningen till tävlingen undersöktes möjligheterna till ytterligare priser utöver de 25 kronor, vilka var det ursprungliga priset.

Personalorganisationerna ställde som vanligt välvilligt bidrag till förfogande för vilket Bergtrollet härmed framför sitt och pristagarnas hjärtliga tack!

Ett flertal av utställarnas alster har inköpts av CVA och pryder nu olika lokaler.

Resultatet av tävlingen fick följande utseende:

- 1:a pris 30: — Ulf Dahlquist: På helig mark.
- 2:a pris 20: — Rolf Lundqvist: Återväxt.
- 3:e pris 10: — Bernt Bertilsson: Möte vid ett stängsel.
- 4:e pris Rolf Lundqvist: Årets kortaste dag. Helårsprenumeration.
- 5:e pris Gunnar Neuman: Hedersomnämmande.
- 6:e pris Arne Rydeborg: Solnedgång. Omnämmande.
- Källarmästare Wallins Hederspris:
- 1:a fotopris 15: — Ingmar Stålberg: Myren
- 2:a fotopris 10: — Lennart Thornström: Industri.

Nedanstående bilder har ansetts vara de bästa ur fototeknisk synpunkt, förutom de två bilder, vilka belönats i tävlingen.

- 1. Kyrkport, Knutsson Hall.
- 2. Regatta, Rolf Lundqvist.
- 3. Fårömotiv, Rune Larsson.
- 4. Övergiven, L. Thornström.
- 5. Tällar i snö, Harry Pettersson.
- 6. Mormors gata, Knutsson-Hall
- 7. 11.38, Harry Pettersson.

- 8. Muren, Knutsson-Hall.
- 9. Höst, Harry Pettersson.
- 10. Bilfärjan, Gunnar Neuman.
- 11. Hamnmotiv från Båstad, Harry Pettersson.
- 12. Vår, Fritz Lundbäck.
- 13. Nisse fernissar, Ulf Dahlquist.
- 14. Inga, Arne Rydeborg.
- 15. Strandpålar, L. Thornström.
- 16. Stickspår, L. Thornström.

Saxat ur Sven Stertmans brev till red. med anledning av fototävlingen:

— Egentligen var det ganska svårt att finna två bilder som skilde sig från de övriga på ett markant sätt. Anser dock att bild n:r 8 "Myren" är bäst. Det är en god stämningbild där man känner lugnet en vinterdag i skogen. Där finns hela, behagliga ytor utan att dessa är tråkiga och detaljlösa. Bilden är en aning diffus och den skulle ha beskurits rätt kraftigt på höger sida, som inte har något av bildmässigt intresse. Härigenom slipper man också den precisa uppställningen med de höga bakgrundsträden mitt i bilden.

— Som bild n:r 2 har jag tagit fram n:r 104 "Industri". Det är ju heller inte någon märkvärdig sak, men den är framför allt kompositoriskt lyckad. Kontrasten mellan förgrundens stilla ro och jäktet och arbetet i bakgrunden ger bilden ett levande innehåll — något som i allmänhet saknades i de andra bilderna. Det oskarpa och fula nedre vänstra hörnet stör givetvis, men vänstersidan kan knappast beskåras eftersom den ger liit stadga åt hela bilden.

Härmed tillerkännes

GUNNAR NEUMAN

H e d e r s o m n ä m n a n d e
med anledning av 5:e pris i fototävlingen.

O m n ä m n a n d e

erhåller ARNE RYDEBORG med anledning
av en 6:e placering i fototävlingen.

Bergtrollet gratulerar på 50-årsdagen:

- 1 januari Helmer Andersson
- 14 januari Nils Andersson
- 20 februari Emil Blomqvist
- 21 februari Bertil Jonsson
- 20 april Erik Andersson
- 4 maj Axel Feldt
- 15 maj Allan Carlsson
- 26 maj Ernst Gustavsson
- 16 juni Hilmer Andersson
- 25 juli Gerhard Larsson
- CFA
- 26 april Filip Johansson

En felfri tand är bättre och billigare än en lagad

Fem råd för tändernas vård

av

tandläkare Bo Burman

I. Ät gärna snask, bakelser och dylikt och hur mycket som helst vid festliga tillfällen, men låt bli att jämt småsnaska eller äta tabletter. Undvik också mellanmål med choklad, saft, bullar, kex och sådant i vardagslag.

Början på första rådet låter kanske inte precis som en predikan för bättre tandhälsa, men om Ni följer rådet i fortsättningen, är det inte så farligt. Att sötsaker äro skadliga för tänderna det är en gammal iakttagelse, som bekräftats av modern forskning. Genom inverkan av vissa mumbakterier förfäser matrester, som innehålla kolhydrater, bland dessa socker lättast, till mjölksyra. Denna syrabildning försiggår mycket snabbt. På endast några minuter kan så stark syra bildas att tandens hårdvävnader upplösas. Denna syra utspädes dock och neutraliseras av saliven på ytterligare ett tiotal minuter. Men äter man på en gång något sött blir det ett förnyat syraangrepp på tanden. Mängden man äter på en gång spelar ej så stor roll — antalet gånger man äter snask betyder det mesta. Ät därför hellre upp en gottpåse på en gång än att då och då stoppa en bit i munnen. Vet Ni för resten att svenska folket åt upp för c:a 500 milj. kr. choklad, karameller, marmelad, glass och tabletter etc. under år 1949?

II. Sockra ej maten i onödan och ät endast osötat matbröd.

Svenskarnas enorma konsumtion av snask, vår snaskomani, torde bero på att vi från vaggan vänjes vid så mycket socker. Svenskarna äro också kända för att inte säga ökända för sin nationella ovana att söta mat och matbröd betydligt mycket mer än i de flesta andra länder. Italiennare, spanjorer, fransmän använda blott 1/7—1/3 så mycket socker per år och individ som vi — men äro kända för sin goda mat. Ni skulle därför inte förlora något utan tvärtom vinna på att utesluta socker i såser, omeletter, stuvningar m. m., m. m.

Det är emellertid inte enbart socker, som kan jäsa till mjölksyra i munhålan. Öven mjöl kan vara farligt för tänderna. Om brödrester få ligga kvar längre tid i munnen förvandlas den stärkelsen till socker av saliven — och

så ha vi mjölksyrajäsning i gång. Klabbigt, kletigt bröd är därför ej bra — men blir dubbelt skadligt om det dessutom innehåller socker.

Inget folk, som använder mycket socker har goda tänder. Ingen folk som använder litet socker har dåliga tänder. Bland de folk där karies, tandröta, ännu saknas är socker ett okänt begrepp.

III. Ät hårdtuggad kost. Avsluta gärna måltid med frukt eller en morot men ät inte mängder av sura frukter mellan målen.

Detta råd är kanske svårare att följa för vuxna personer, som redan ha mer eller mindre förstörda bett. Men ha samma behov av detta som hundvalpar — men sådana ger man inte bara grötar, vällingar, puddingar och krämer. Genom motion befordras tändernas och käkarnas utveckling. Härigenom hjälper man till att undvika att alla dessa för små käkar med trångställda tandrader, som äro så vanliga bland oss kulturmänniskor med vår mjäkiga kost.

En hårdtuggad kost ökar också självrensningen både rent mekaniskt och genom att stimulera till riklig saliv. Saliven i sin tur både sköljer bort matrester och verkar neutraliserande på ev. syror. Det är därför nyttigt avsluta måltiden med frukt eller en morot, vilket verkar tandrensande. Men fruktsyror spec, sådana som finnas i apelsiner, citroner och andra citrusfrukter kunna verka upplösande på tandemaljen, nämligen om de sura frukterna ätas i större mängder mellan målen, då det endast finnes sparsamt med neutraliserande saliv.

IV. Borsta tänderna minst två gånger om dagen, efter morgon- och kvällsmål och minst två minuter varje gång.

Genom en noggrann mynhygien kan man minska — men ingalunda helt förhindra — riskerna av olämplig kost. En kraftig tandborstning, gärna åtföljd av tandpetning hjälper till att hindra ansamling av matrester och bakteriehopar på tänderna med därav följande syrajäsning.

Då syran som tidigare nämnts bildas snabbt efter förtäring av söta födo- och njutningsämnen bör borstningen ske omedelbart efter måltid för att göra bästa nyttan. Men ännu är det mycket vanligt i Sverige att tandborsten bara användes någon enstaka gång — om man skall bort på dans eller dylikt.

En glad kväll!

Ja, vad menar Du med "en glad kväll"? Är det ingenting annat än en kväll som följs av en sorgsen morgon? I det allmänna språkbruket är en glad kväll i det här sammanhanget detsamma som "våt" och graden av glädjen mäts gärna i centilitrar. Det är inte så säkert att den glada kvällen alltid framstår i förklarad skimmer då man ser den efteråt. Det har kanske inte hänt några större olyckor, ingen har åkt fast för rattfylleri (så'nt händer), ingen har kanske råkat i gräl eller slagsmål (fast man har hört talas om sådant också i samband med "glada kvällar"). Men det kanske pratats en del dumbheter, det har blivit litet dyrare än man egentligen har råd med, det har inte känts särskilt trevligt dan efter. Den "glada kvällen" är en osäker och otrygg väg till gamman och trevnad.

Var inte så anspråkslös.

Den uppmaningen vill vi godtemplare gärna ställa till Dej som någon gång gör Dej "en glad kväll" i vedertagen mening. Vi tror att Du är en aldeles för trevlig sällskapsmänniska för att behöva bedövas innan Du ska umgås med folk. Vi tror också att Du är tillräckligt självständig för att våga bryta med en dum vana, då Du en gång fått upp ögonen för hur torftiga och riskabla dess följder är. Och nog är det väl en dum vana att bygga vårt sällskapsliv på en alkoholpåverkan, som man inte alltid kan hålla under kontroll och som i längden gör hundra tusentals människor till hjälplösa invalider! Visst behöver vi "koppla av", men vi godtemplare säger **K o p p l a a v g e n o m a t t k o p p l a t i l l**. Det vill säga: koppla till hela förråd av gott humör, Din kvickhet, Din längtan efter att få vara tillsammans med nya trevliga människor och gamla beprövade vänner. Då vi godtemplare säger nej till spriten så är det inte för att vi är asketer utan därför att vi tycker att samvaron i glädje

V. Gå till tandläkaren varje halvår för undersökning.

Sällan säger tänderna ifrån i tid att det är dags besöka tandläkaren. När det gör ont i en tand har Ni i de flesta fall gått på tok för länge med hål i tänderna. Ett litet hål, som varit lätt och billigt att laga har blivit ett stort hål. Troligen måste tanden rotfyllas och genast mångdubblas kostnaden. Nej, vänta inte till dess Ni blir tvungen gå till tandläkaren — det är mycket bättre i alla avseenden att regelbundet låta undersöka sina tänder!

*

Ja, så där löd alltså de fem råd jag ville ge för att Ni skall slippa få hål i tänderna så ofta, Men säger Ni kanske "barnen får ju fri tandvård, så det spelar inte så stor roll, om de har några hål då och då". Jo, det gör det visst! En felfri tand är alltid bättre än en lagad och blir i längden mycket billigare. Dessutom håller församringen av svenska folkets tänder på att helt äventyra folktandvården. På många orter hinner man ändå inte med att laga alla skolbarns permanenta tänder. Men det är förstaeligt att tandläkarna ej räcka till när man vet att tandvårdsbehovet per skolbarn i Stockholm ökat med 60 proc. bara på de sista 7 åren. Skrämmande siffror med skrämmande framtidsperspektiv! Det är därför vi tandläkare slagit

Känns hon igen?

och gamman har så mycket att ge att alkoholbedövningen helt enkelt är brist på uppskattningen av de gåvor livet har att bjuda oss.

En glad kväll

det är en afton med människor, som har beslutat att lämna vardagsbekymren bakom sig och har roligt i varandras sällskap, det må ske med god mat i riklig mängd eller med en kopp kaffe, med dans eller med allvarliga program. Det väsentliga är anden, viljan att ge något av sig själv för att skapa gemensam trevnad. Då vi godtemplare inbjuder allmänheten att tillbringa en kväll på godtemplargården går programmet ofta i stilen "vi roar varandra", och det är detta vi vill skapa fram genom våra karusellkvällar.

Men glöm inte

att en glad kväll kan också vara en afton med en bok i handen, ett samtal i studiecirkeln, många timmar ägnade åt musik eller se konst. Eller varför inte en kväll på idrottsplatsen eller i skidspåret.

T. K.

larm och genom föreningen "Tandvärnet" söker sprida upplysning om att det finns möjligheter hejda tandför-fallet. Endast om tandvårdsbehovet minskar finns det möjlighet skaffa tandvård åt hela vårt folk.

H j ä l p t i l l s j ä l v !

Bergtrollets varumarknad *Tankar vid en skrivmaskin*

KÖPES SÄLJES BYTES

Annonser under någon av ovanstående rubriker införes till ett pris av 1 krona. 20 mm. spalt.

Förlägg promenaden till Törnbergets miniatyrgolf-golfbana. Stärkande barrskogsluft, läskedrycker, choklad, cigaretter, musik.

Törnbergets golfbana löser Edra fritidsproblem.
Öppet alla dagar mellan kl. 18—22.
Lördagar mellan kl. 14—22.
Söndagar mellan kl. 10—22.

Liten tandläkarkompressor
Svarta ridstövlar nr 42½ **BILLIGT**
Transportabelt sprutmålningsaggregat.
A. BOSTRÖM, CVA.

LEKSTUGA 2,20×1,30 m.
SKRUVSTYCKE, käftbredd 150 mm.
Tel. 933, Arboga.

RADIO, SYMASKINER
nya och begagnade, säljes och bytes.
Ake Gräffeldt, avd. 301.
Ekbacken 2.

Goldring magnetpick-up jämte volymkontroll
säljes billigt.
1151 Lönn, Vasagatan 13 B.

Bergtrollet ger en eloge till Georg Nordgren och Bengt Johansson för deras mycket uppskattade konsert på mäs-sen Luciadagen.
Välkommen åter!

BERGTROLLET, personaltidning för CVA och CFA, Arboga.

I redaktionen: Arne Boström, CVA.
John Eklöf, CVA.
Karin Bolin, CVA.
John Steen, CVA.
Hugo Dahlström, CFA.

Samtliga deltagare i föreläsningsserien "Reaktionsmotorn dess konstruktion och arbetssätt" ber att genom Bergtrollet få framföra sitt hjärtliga tack till föreläsaren ing. Arne Boström.

Med hänvisning till ovannämnd skrivelse får jag hrm så där ja, var är radérgummit

får jag härmed

tänk att det behövs professorer för att cheferna ska tro att det är skrivmaskinen det är fel på och inte mig. Psykoteknisk kongress! När vi stackars maskinskriverskor säger, att tangentbordet är felkonstruerat, då tror gubbarna bara att vi skämtar.

meddela, att leverans kan ske

tänk, två mil om dagen tillryggalägger vi med fingrarna på en enda dag, är det då underligt, att vi behöver ta igen oss någon minut då och då.

omkring den 15 aug av pos 1 samt

om tangenterna placerades på rätt sätt, skulle det bara bli 2 km.

omkring den 1 nov av pos 2. Vi emotse bekräftelse på att material

skrivneuroser och skrivkramp blir resultatet av att tangentbordet felkonstruerades 1873, men säg det till chefen —

tillhandahålls

Så där ja, var är sudden? Är det ingen som sett radérgummit! Jag hade det ju alldeles nyss. Å jag blir tokig, var är radérgummit!

Gullan.

Instruktion.

Smeden instruerar sin nya lärling.
— När jag lägger järnet på städet gör du dig klar med släggan.
— När jag sedan nickar på huvudet, slår du till det.
Smeden blev 45 år gammal.

En plattläggare var sysselsatt med att lägga om golvet i byrådirektörens ämbetsrum. Telefonen ringde, plattläggaren tog luren och svarade: — Det är ingen som svarar i telefon, för i dag arbetas det här.

Hört på CVA.

— — "Nu Balkar det rakt åt h—e."

Forngravarna i Säterbo.

Söder om CVA flygfält och i närheten av ålderdomshemmet i Säterbo finnes ett gravfält med en mängd gravar. Dessa äro av den form som visas på bilden; således av större stenar lagda i ring, som fyllts med sten.

Några av gravarna ligga på den kulle, som delvis kommer att borttagas i samband med flygfältsarbetena. Dessa gravar komma således att försvinna. Dessförinnan skola de emellertid fullständigt utgrävas och undersökas och detta kommer att ske under ledning av landsantikvarie Sven Drakenberg, Västerås. Säkert komma resultaten att utgöra ett värdefullt tillskott i kännedomen om vår bygds historia.

En försagd ung man kom in i en bokhandel, där en av mina väninnor är anställd, och frågade om de hade medicinsk litteratur.

"Ja", svarade min väninna. "Vilket område av medicinen är det som intresserar er?"

Efter en stunds förlägen tystnad stammade ynglingen fram: "N-någonting om födelsekontroll".

"Är det någon särskild bok eller författare som önskas?"

"Nej, fröken", sade den unge mannen med förtvivlan i rösten, "det kvittar lika vad dei är, bara det är en bok för nybörjare."

Hört på 510 T3.

— Du borde allt försöka med en avmagringskur.

— Det har jag försökt, men den gav ett magert resultat!

Din egen spalt — Skyddstjänsten

Något om olycksfall i arbetet.

Förra året inträffade ej mindre än 55 olycksfall bland de CVA anställda. Dessa olycksfall medförde 656 förlorade arbetsdagar eller 5,248 arbetstimmar.

Vad beror nu dessa olycksfall på?

Att fullständigt svara på detta genom att här redovisa samtliga fall medger inte utrymmet och skulle säkert trötta läsaren mer än vad som är önskvärt. Därför ska jag inskränka mig till att nämna att mer än hälften av de 55 olycksfallen eller 29 st. kan hänföras till den skadade själva eller annan person, genom bristande omtanke, eller ovana vid arbetet.

Vilka skador äro mest vanliga?

Ur statistikunderlaget för 1951 framgår att fingerskador dominerar 14 fall, följda av hand- och handledsskador med 8, och fot och fotled med likaledes 8 fall.

Skadornas art består till större delen av vrickningar eller stukning med tillsammans 13 fall, kontusioner med utgjutning (blånad) 12 fall samt enkla kontusioner 8 fall.

25 proc. av samtliga 55 fall utgör klämskador, vilket understryker vikten av att noga tänka på hur man skall undvika de i regel mest smärtsamma skadorna.

Under senare åren har en skrämmande ökning av ögonskador uppstått, dess bättre utan några svårare följder och har i regel ej föranlett sjukskrivning. Dock är faromomentet av den storleksordningen att det bör ges ett särskilt beaktande. Jag syftar ej på faran vid slipmaskiner, där det väl numer ej förekommer att någon arbetar utan att använda ögonskydd, hur kort stund arbetet än tar. Nej här gäller det tryckluften, som har fått ett allt större användningsområde och brukas i både tid och otid. En luftslang med munstycke är ett farligt redskap om det inte brukas rätt. Det är inte nödvändigt att använda tryckluften som sopborste när arbetsbänken eller maskinen skall rengöras vid arbetets slut. I bästa fall hamnar skräpet på arbetsplatsen bredvid och i sämsta fall i Ditt eget eller någon kamrats öga. Glöm inte att ett stålspån el. dyl. i vägen för en luftstråle kan få en hastighet som närmar sig projektilens, och får följaktligen även dess rikoschettverkan. Därför, använd tryckluft endast när arbetet så kräver och tänk därvid alltid på att använda ögonskydd antingen i form av glasögon, eller vid tillfälliga arbeten; vänd bort ansiktet och slut ögonen. Se alltid till att omgivningen är fri innan Du blåser.

Ett annat riskområde som här bör påtalas är den s. k. under-opp borrningen, mest vanlig vid fpl-montering när man borrar i flygplanets undersida. Här faller spånen ofelbart ner över den som borrar, i allt för många fall med spån i ögonen som följd. Sådana arbeten kräver ovillkorligen lämpligt ögonskydd.

Till slut några ord om våra trafikförhållanden på väg till eller från arbetet.

Fortfarande förekommer dagligen överträdelse av gällande trafikbestämmelser. Trots anmaningar och trots skyddsombudens frivilliga insatser att skapa tryggare tillstånd för trafikanterna finns fortfarande en del såväl cyk-

Råd och anvisningar för den nyblivne tjänstemannen

Tjänstemannen finnes i två exemplar: 22:a lönegraden och uppåt och därunder. Den förstnämnde hälsar inte gärna på den sistnämnda, åtminstone inte först. Om den sistnämnde har någon titel (ej att förväxla med tjänsteställning) är det dock den förstnämnde som lägger bort titlarna och då endast i samband med årsfest eller kräftskiva och först vid kaffet och konjak. Om den sistnämnde skulle vara djärv nog (minst 15 cl.) att föreslå titelbortläggning, så gäller denna överenskommelse bara för kvällen. Den förstnämnde skall alltid gå först genom dörrar utom då det gäller bildörrar och den sistnämnde skall gå till höger om den förstnämnde och ett halvt steg efter.

Tjänstemannafruar finns det däremot i flera exemplar: den nyblivna tjänstemannens fru (jämställer sig gärna själv med den i 19:e lönegraden varande tjänstemannens fru); 11:e—14:de umgås med varandra, dock på initiativ av den senare; 15:e—18:e har en förtvivlad mellanställning och har svårt att anpassa sig både uppåt och nedåt, nedåt beroende på sig själv och uppåt beroende på detta skikts dragnings åt det ännu högre; 19:e—21:a anser sig ha kommit så högt, att alla därunder icke räknas till tjänstemän utan till arbetare, ett mycket lågt stående djur, encelligt, t. ex. amöban eller något liknande; 22:a—24:e öppnar med förkärlek både fönster och dörrar för andra tjänstemannafruar i högre lönegrader; 25:e och uppåt umgås med varandra, Röda Korset och Lotta-kåren och är beklagansvärda, därför att de ha så få vänner.

Ton.

lister som motorförare, vilka notoriskt nonchalerar de varningar, som i olika former framförts. Till Er som tillhör denna mindre angenäma grupp kan nämnas att därest ett trafikolycksfall inträffar där Ni på ena eller andra sättet blivit inblandade i, ärendet automatiskt genom Riksförsäkringsanstaltens försorg remitteras till polismyndigheten för utredning med i sämsta fall åtal som följd.

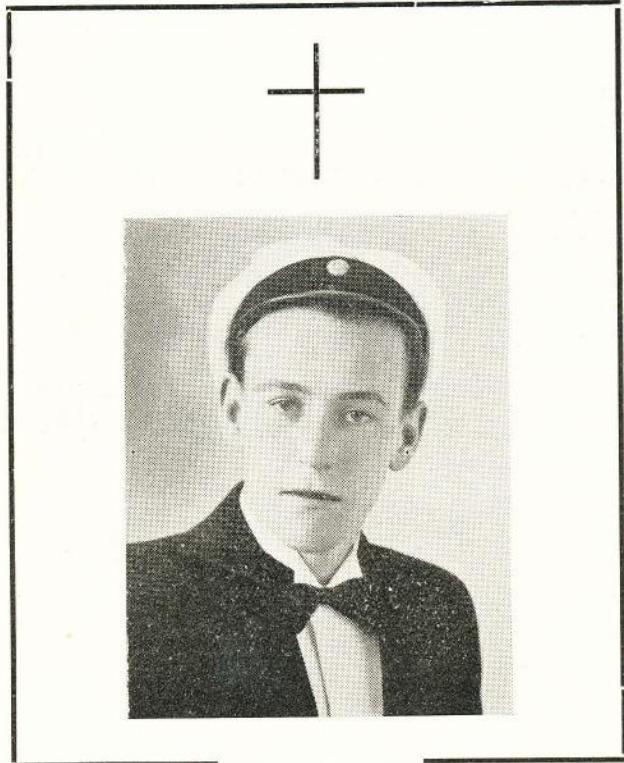
Vad kan göras för att förhindra dessa olycksfall?

Ingen kan påstå att alla olycksfall kan undvikas. Dock kan en icke obetydlig del utav dem förhindras om var och en på sin arbetsplats verkligen gör sig underkunnig om de risker arbetet innebär. Här gäller fortfarande regeln: "Egen omtanke, bästa skydd".

Som ett led i sirävandena att söka stimulera intresset för ett effektivare skyddsarbete har ur fonden för sociala medel anslagits ett belopp som skall användas att premiера förslag till skyddsanordningar o. dyl. Möjligheten att erhålla sådan penningpremie står öppen för alla anställda vid CVA och CFA.

Alltså, om Du har någon idé eller förslag till skyddsåtgärd av något slag så inlämna den till skyddsingenjören, gärna i slutet kuvert. Är det förenat med svårigheter att skriva ner idén eller förslaget så kan Du med fullt förtroende ta kontakt med Ditt arbetsbefäl eller skyddsombudet på Din avdelning och tillsammans med dem bearbeta förslaget till en lycklig lösning. Huvudsaken är här att initiativ tages och att kanske just Din idé så småningom blir belönad.

Skyddsingenjören.

Karl-David Larsson, som på påskaftonen omkom vid en motorcykelolycka i sin hemtrakt Smedjebacken, var allmänt omtyckt av alla som kände honom. Om honom kan endast bara skrivas gott, ty i honom fanns intet ont.

Han var född och uppväxt i Smedjebacken, där hans föräldrar tidigare hade en konfektionsaffär. Tog realen i Smedjebacken och praktiserade därefter på verkstad. Fortsatte sedan sina studier vid TL i Härnösand, där han utexaminerades med höga betyg. Hade sedan anställning vid ASEA i Ludvika och Bofors AB. Började sin anställning vid CVA i aug. 1951.

"Oskar", som Du vanligen kallades, var den stora glädjespidaren på ritkontorei. Ingen kunde som Du frambringa glädje och skratt, och om man behövde hjälp var Du ej sen att hjälpa.

Du gjorde Dig känd som en fruktad back i kontorets bandylag och var känd och fruktad av Arbogaungdomen för Din framfart på Gäddgårdsvallen om vinterkvällarna.

När en sådan som Du "Oskar" lämnar oss så hastigt, lämnar Du ett stort tomrum efter Dig som ingen kan ersätta. Vi på ritkontoret kommer alltid att minnas Dig som en glad, klämmig och "rejäl" kamrat.

R. In o. S. sb.

Försäljning av arbetsskyddsskor.

Vid CVA finnes numera möjligheter att för en billig penning inköpa arbetsskyddsskor av prima kvalitet och trevligt utförande.

Se meddelande å anslagstavlor.

Företagsnämnderna vid CVA och CFA

Den 12 oktober 1945 resp. 24 mars 1948 höllos de första sammanträdena med nämnderna vid CVA och CFA. Nämnderna har således funnits under så gott som hela tiden efter CVA:s och CFA:s tillkomst. Sammanlagt har 28 protokollförda sammanträden hållits vid CVA och 18 vid CFA.

Många förslag såväl av produktions- som trivselfrämjande art har framförts och många har vunnit bifall. Ett flertal har varit av den art, att gratifikationer har utgått.

Det har alltid varit med stort intresse vi sett fram mot

sammanträdena, och det är med tacksamhet vi sett att goda förslag framkommit. Det är vår förhoppning, att nämnderna som hittills måtte främja och föra framåt den goda kontakt och samarbetsvilja, som är en nödvändighet för att verkstaden och förrådet skall kunna effektivt utföra sin arbetsuppgifter.

Vår önskan är, att denna spalt i Bergtrollet skall bli ett led i väckande och upprätthållande av intresset för företagsnämndernas arbete, allt till CVA och CFA fromma.

CVA och CFA den 4 juni 1952.

Styresman CVA.

Förrådsdirektör CFA.

Enligt central överenskommelse mellan Försvarets avtalsdelegation och Försvarsverkens Civila Personals förbund skall företagsnämnd bestå av högst fem representanter för arbetarna, vilka utses av FCPF lokalavdelning, och högst lika många representanter för företagsledningen. Arbetarnas representanter kallas arbetarnas företagsråd. Nämnden sammanträder minst en gång i kvartalet och under ordförandeskap av vederbörande chef.

CVA företagsnämnd har för år 1952 följande sammansättning. Företagsledningens representanter: F. Kropp, J. Källberg, E. Larsson, H. Jersby. Suppleanter äro T. Gussing, S. E. Ejert, O. Berggren, N. Henriksen, S. Lindgren. Arbetarnas företagsråd: F. Örnberg, K. Lindkvist, E. Lundkvist, G. A. Johansson, K. Mattsson. Suppleanter äro B. Andersson, B. Vesterberg, E. Isaksson, F. Larsson.

CFA företagsnämnd 1952 består av följande. Företagsledningens representanter: E. Östlund, I. Key-Åberg, A. Nilsson. Suppleanter äro B. Åhlin och L. Peters. Arbetarnas företagsråd: H. Andersson, O. Johansson, Å. Pettersson. Suppleanter äro L. Johnsson och N. Zettergren.

Hittills utdelade gratifikationer:

CVA

- 1949 Flygplansmontör J. Schön för förslag till tillvaratagande av läckbensin från luftavskiljare.
 1950 Flygplansmontör T. Ekman för föreslagen och godkänd ändring av kikkran.
 1951 Svarvare L. G. Sandström för konstruktion av stål-hållare för svarvning och slipning av propellerväxelhushus i en uppsättning.
 Reparatör K. G. Östling för omkonstruktion av manöveranordning för jalousidrapeeri.
 Motormontör H. Oskarsson för verktyg för riktning av deformerad täthylsa.

Verkmästare S. E. Lindgren för konstruktion av förlängd tång.

- 1952 Flygplansmontör R. G. Mattsson för förbättrad arbetsmetod vid montering av hög- och lågtrycks-slangar.
 Elmontör H. E. Karlsson för förslag till fastspänningsanordning för generator XP 8002—09.

CFA

- 1950 Förrådsarbetare E. Rådström för förslag till ändring av arbetsrutin på transport- och packningsavdelningen.

Sekr.

Glädjande tilldragelse

Idrottsföreningen har rekonstruerats.

Motors segrande lag i Cupfinalen.

Idrottsföreningen har rekonstruerats efter en längre tids vila. Vid ett möte å Folkets Hus den 19 mars hade ett flertal idrottsintresserade från CVA och CFA mött upp för att upptaga den fallna manteln.

Gustav Larsson utsågs att leda förhandlingarna och många talare uttryckte sin tillfredsställelse med initiativet och följande sektioner fastställdes:

Fotboll och bandy
Bordtennis och tennis
Allmän idrott
Schack
Bridge

Som sektionsledare valdes:

Fotboll och bandy: A. Karlsson, CVA, avd. 200, A. Hill, CVA, avd. 250, T. Johansson, CFA, avd. 441.

Bordtennis och tennis: N. Pettersson, CVA, avd. 301, Å. Sundberg, CFA, avd. 421.

Allmän idrott: H. Söderström, CVA, avd. 360, R. Gustavsson, CVA, avd. 200, Å. Pettersson, CFA, avd. 441.

Schack: G. Larsson, CVA, avd. 525, H. Andersson, CVA, avd. 250.

Bridge: K. Byström, CVA, avd. 301, U. Tillberg, CVA, avd. 442.

Ni som är intresserad för idrottsföreningens verksamhet, hjälp till att hålla idrottsföreningen vid liv, deltag i dess möten, besök dess tävlingar. I det sammanhanget kan nämnas, att vid föreningens mycket uppskattade visning av filmen "Med HIF till Fjärnan Östern", flertalet av anställda vid CVA och CFA hörsammade kallelsen att se filmen, men— men— vid räkningen av den upptagna kollekten visade sig att det hade nog inte varit mer än ett par personer närvarande. Ska vi komma överens om, att om det blir någon fler gång det ordnas med något trevligt för oss, så skall vi inte vara snåla, ty det kostar att hyra lokaler, att köpa utrustning, underhålla materielen, och så har vi fått varpaspel, badmintonspel m. m. på CVA, allt för att vi skall trivas och hålla kroppen i motion på ett roligt sätt dessutom. Till och med en liten badbassäng har vi fått.

Ett apropå till Bergtrollets fototävling

Saxat ur Gummi Blandaren, personaltidning för Svenska Gummifabriks AB och Gislaveds Konsumtionsförening.

FOTOTÄVLINGEN.

Vid utgången av den förlängda tävlingstiden för fototävlingen hade antalet tävlingsbidrag ökat med 100 proc., vilket betyder att vi nu fått in två (2) bidrag! Dessa kommer nu att bli föremål för sakkunnig bedömning.

Tilläggas bör att till Bergtrollets tävling inströmmade inte mindre än 108 bilder. Red:s a.n.m.

Allmänheten har under år 1952 en ny möjlighet att stödja de två stora hjälporganisationerna Föreningen Rädda Barnen och Svenska Röda Korset genom att använda den nya lyxblanketten, Lx 45, för alla telegrafiska lyckönskningar.

Blanketten har utförts av konstnärinnan Märta Afzelius och utgöres av ett vackert blomstermotiv. Den som begär Lx 45 för sina lyckönskningstelegram lämnar ett bidrag till Rädda Barnen och Röda Korset och hjälper de båda organisationerna att fylla de stora krav som tidsläget ställer på deras verksamhet.

I bussen.

Hjort och Åkerman embarkerade bussen.

Åkerman: — Ja då har man sitt Hjort för i dag.

Bussen satte sig i rörelse.

Hjort: — Ja då Åkerman!

Prästen till bonden: — Saliga äro de enfaldiga, ty de skola bese Guds rike.

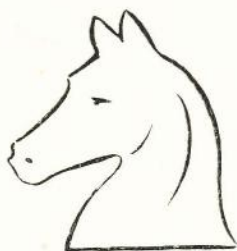
Syndaren: — Ja, du skall väl hälsa så gott!

På annan plats i tidningen kommer meddelanden, referat, pristävlingar m. m. från idrottsföreningen och har Ni något för idrottsföreningen tag kontakt med ordf. R. Sirindler eller någon av följande styrelseledamöter: I. Pettersson, CFA, Igelsäter, G. Larsson, CVA, avd. 525, K. Byström, CVA, avd. 301, W. Liljehammar, CVA, avd. 250.

Trollet.

Schackspalten

Det är vår avsikt att inom den nybildade idrottsföreningen även upptaga schackspelet såsom lämplig fritidshobby. Vi gör detta i den förhoppningen att det ädla spelet ger det stöd det förtjänar, såväl genom aktivt deltagande som i övrigt vad omständigheterna påkalla.

Schackspelet har efter hand vunnit allmänt erkännande såsom en faktor av kulturell och social betydelse.

Spelet är på grund av sin särart ägnat att stärka tankeförmågan och fosira karaktären. Genom sina rättvisa och klara regler — i huvudsak oförändrade under åtminstone något tusental år — och sitt relativt oberoende av tillfälligheter är spelet ägnat att hos sina utövare stärka känslan för rättvisa och ett gott kamratskap. Såsom inomhus fritidssysselsättning torde schackspelet stå högre än någon annan tankelek.

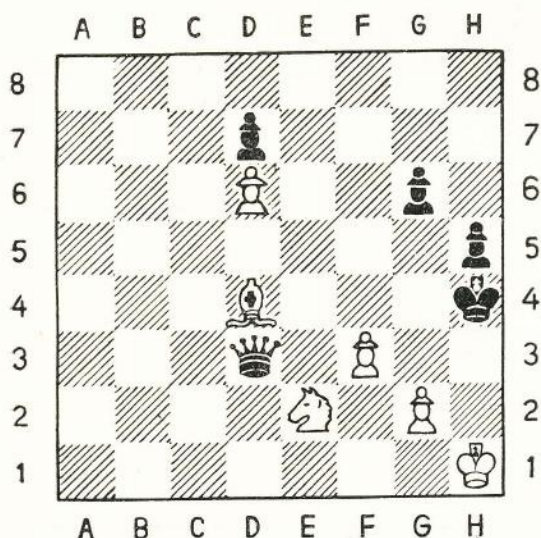
Spelet utövas inom alla samhällsklasser och dess utövarers kamratliga förhållande är oberoende av social ställning så ock av politiska eller andra meningsmotsättningar.

I internationella förhållanden är spelet måhända ringa, men desto mer fullvärdigt medel för befrämjande av kamratliga förbindelser och personlig förståelse utöver ländernas gränser.

Här följer ett litet problem författat av den franske ingenjören Henry Rinck.

Vit drar och vinner, men hur?

Lars.

Vit drar och vinner.

Lösningar insändes till Bergtrollet, schacksektionen och den först öppnade rätta lösningen belönas med hedersomnämning av 1:a graden, övriga rätta lösningar med hedersomnämning.

Korptävling

mellan Bolinder-Munktells i Eskilstuna och Flyget i Arboga Söndagen den 2 mars 1952.

Från början var det meningen att vi skulle mötas i följande grenar: bandy, schack och bordtennis, men kung Bore ville annat. Två dagar före matchdagen fingo vi meddelande om att isen i E-tuna var slui, så vi fick ordna med 10 par bridgespelare i stället. Detta var inte så lätt, men allting går med lite god vilja, så vi embarcerade bussen kl. 8.30 på söndagsmorgonen. Två schackspelare svek (laga förhinder) men vad gjorde detta. Vi var ju på väg på första tävlingsutflykten och så hade vi ju "Målar-Gösta" med speleverket, så det var klart för drabbning.

Resultaten (som ju i och för sig inte har någon betydelse) blevo oavgjorda, d. v. s. seger i bordtennis 3—2, oavgjort i schack 3—3 och stryk i bridge 1—4.

Bolinder (företaget) bjöd på kaffe (thé) och goda smörgåsar i halvlek, vilket ju stärkte och värmdes på mer än ett sätt.

Bland resultaten och de tävlandes prestationer kan nämnas, bordtennislagens seger trots att våra damer Ast-rid Nystedt och Inga-Lill Jansson fingo spela mot B. M:s herrar.

Wällbecks remi i schackmatchen mot Sven Hjertsson (en av Mälardalens bästa) bör även noteras, likaså Hebbas vinstparti och Målar-Göstas remi från klart underläge. Bridgen drar vi en slöja över, man skall ju aldrig bortförklara ett nederlag, men litet gjorde det väl att vi hade de fem bästa paren i Kolsva samma dag, där de tävlade för Bridgeklubben och skötte sig med den äran. Till syvende och sist hoppas vi att med dylika resor få liv i den saligt avsmnade idrottsföreningen. Om inte annat så blir vi ju tvungna att återgå vårt besök i E-tuna med ett returmöte här i Arboga i höst. Därför uppmanas fotbollslaget att träna, ty B. M. är ej att leka med, och så hoppas jag att alla hjälper till så att vi kan ta emot B. M i höst för returmatch.

Ralo.

BERGTROLLET'S PROBLEMSPALT.

Förra numrets problem var att åstadkomma 9 st. kvadrater och det var tydligen så lätt att endast två st. ansett det lönt att sända in sina lösningar och som vanligt öppnades Helge Brandts rätta lösning först. Fröken Yvonne Hansson kom som god tvåa.

Bokpriset kommer snarast.

IDROTTSKRÖNIKA

Av A. HILL.

Fotbollen inom Flyget har i år varit livaktig, och ett brinnande intresse har visats den nobla sporten. Sedan en fotbollsplan iordningställdes vid branddammen kunde man varje lunchrast se 10—15 grabbar spela fotboll. Då man såg, att sådant intresse fanns, startades en cupturnering inom CVA och CFA. Varje avdelning fick delta med ett eller flera lag, varje lag fick bestå av sju spelare och matchtiden var 2×20 minuter. På teckningslistan hade inte mindre än 16 lag anmält sig. Det var pojkar från 15 till 50 år, som sparkade boll, och roligt var det fast många var en aning stelbenta efter matcherna. Ja, så slogs det ena laget efter det andra ut och kvar i finalen blev Motors lag I och Hallens lag I. Så kom då kvällen, då finalen skulle spelas. Båda lagen ställde upp med sina starkaste män och man förstod, att det skulle bli kämpa av. I första minuterna såg det ut, som om Hallen hade den starkaste viljan att kämpa. Deras kedja var betydligt snabbare än Motors, men Motor hade ett gott försvar i "Kålis" och Collstam samt greppsäkra Bivall i målet. Efter åtta minuters spel kom första farligheten från Hallen. Högberg slog en stickare till Gustafsson, som slog till direkt, men Bivall klarade den tack vare att bollen bromsades upp av det långa gräset. Nu började Motor att få övertaget. Första målet för Motor kom efter en kombination av Åberg—Gustafsson. Gustafsson avslutade det hela med att placera bollen i nedre vänstra hörnet. Bauer i Hallmålet hade inte en chans. 2—0 ordnade Åberg till på ett hårt skott från 25-meters håll, som strök i ribbens undre kant. 2—0 höll sig halvleken ut. Efter sidbyte kom Hallen med en del farligheter, men det lyckades inte för dem. Men när åtta minuter på andra halvleken hade gått reducerade Högberg till 2—1, som stod sig tiden ut. Så var Motor Flygets första cupsegrare.

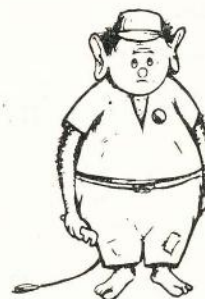
Domare i matchen var Johansson, Radio, som dömde bra på den gropiga och dåligt ritsade planen. Omedelbart efter matchen förrättades prisutdelningen av flygingenjör Jälltoft. Motorlaget fick en pokal och varje man i laget fick en "medalj".

Sedan CVA-cupen färdigspelats började korpen inne i stan. Från Flyget deltog 5 lag. Korpen delades upp i två grupper. I den ena gruppen segrade Flyget och i den andra Arboga Maskiner. Dessa två lag möttes i finalen på Sturevallen. Flyget segrade med 2—1 och blev därmed årets korpmästare. I den andra matchen om 3:dje pris mellan Instrument och Skandia vann Instrument med 1—0 efter ett gott spel, så man kan säga, att det lyckats bra för CVA och CFA:s fotbollslag hittillsdags i år. Nu återstår cupen inne i stan, där samtliga lag från CVA och CFA deltagar. Hoppas det "går vägen" då också. Vidare har det planerats en fotbollsmatch mot CVV i slutet av au-

gusti, då vi kommer att mönstra vårt starkaste lag. Returmatchen är bestämd att spelas i Västerås i september.

I en korpstafett, anordnad av Flygets IF i Arboga, hävdade sig Flygets män väl genom att vinna över så starka lag som Bolinder-Munktells från Eskilstuna och Flyget, Västerås. Tio lag var anmälda, men ett uteblev. Man väntade nog litet till mans att Bolinder-Munktells skulle ro hem segern, men så blev ej fallet. De rapporterade, att landslagsmannen Lindmark skulle löpa långa sträckan, men han uteblev, därför att han samma kväll löpte uttagningstävling till Olympiaden. Nu hade Arboga-Flygets lag starke Uno Gustafsson på långa sträckan samt många bra löpare på de korta sträckorna, så de vann en klar seger före Affärsanställdas lag, Arboga. Bolinder-Munktells lag kom trea och Flygets, Västerås, fyra. Flyget, Arboga, tog därmed första inteckning i det stiligavandringspriset, skänkt av Tjänstemannaföreningen vid Flyget, Arboga. Det skall erövrats tre gånger, så det gäller för Flygets män att komma igen nästa år.

Ett tack riktas till samtliga inom CVA och CFA anställda som skänkt pengar till den stiliga prissamlingen, som fanns vid tävlingen. Och så hoppas vi, att vi får en monter att ställa våra priser i. De äro visserligen inte många, men vi hoppas att de blir fler.

Bergtrollet tackar!

Under den rubriken har Bergtrollets huvudredaktör och initiativtagare, Arne Boström, ofta tackat för hjälp i sitt strävsamma arbete för CVA—CFA personaltidning. I dag är det Bergtrollet självt, som tackar sin redaktör för många, många timmars uppoffrande av fritid, tid, som givit så mången glädje och behållning.

HJÄRTLIGT TACK, ARNE, för din optimistiska beredvillighet i arbetet för Bergtrollet.

Som en ringa erkänsla utnämnes du härmed till HEDERSTROLL.

Och så säger vi: Au revoir!

Trollet.

Ovanstående stilfulla föreningsmärke säljes till intresserade och samlare till ett pris av kronor 2: 50.

Märket är utfört i förgylld mässing med ingjutna initialer av emalj. Endast ett fåtal märken återstår och hänvändelse kan göras till red.

Pristävling

Den nybildade idrottsföreningen behöver ett namn! I namnet bör ingå både CVA och CFA och med anledning därav föreslås följande namn:

Arboga Flygets IF
AFIF

Flygets Idrottsförening Arboga
FIFA

CVA—CFA Idrottsförening
CVA—CFA IF

Idrottsföreningen Flyget Arboga
IFFA

Rösta på det förslag Ni tycker skulle passa.

Insändes till Bergtrollets sportredaktion omgående och den vars förslag som öppnats först och erhållit de flesta rösterna erhåller ett pris bestående av ett seriekort till Arboga Miniaturgolfbana.

Ingen risk!

Det skall bli inspektion på CVA och en adv.-ingenjör går och ser efter att allt är som det skall vara. På ett ställe har en arbetare en rock hängande kvar på väggen och ingenjören säger till att han måste ta bort rocken.

— Det har varit inspektion här förr och jag har aldrig mistat någonting, säger arbetaren.

BRIDGE-spalten

Den 24/2 ordnade Flyget den första korbbridge i Arboga. Tävlingen var upplagd som barometertävling och härigenom kunde de 22 deltagande paren samt publiken få en klar bild av parens placering rond för rond. Tävlingen var mycket spännande och jämn och först i sista rondens säkrade fruarna Eklund-Ruster segern före Elektroskandias Lefwenfeldt—Karlsson. Det senare laget tog som bästa korporation den första inteckningen i det av Arboga köpmannaförening uppsatta vandringspriset.

De bästa resultatena blev:

1. Fruarna Eklund—Ruster	507 poäng
2. Lefwenfeldt—Karlsson, Elektroskandia	504 „
3. Fru Gustavsson—Gustavsson, Gustavssons Livsmedel	493 „
4. Frk. Eklund—Ruster, Skand. banken	488 „
5. Strindler—Ekstrand, CVA Planer.-avd.	475 „
6. Byström—Eriksson, CVA Flygpl.-sekt.	463 „
7. Eklund—Elbri, Meken	457 „
8. Mattsson—Pettersson, CVA Filaravd.	441 „
9. Hedström—Hedin, Sigfrid Anderssons Elektr.	434 „
10. Larsson—Bergman, CVA Motorsekt.	431 „

Tack vare stort förståande för korbbridge hade en större prissamling skänkts av stadens affärer samt enskilda. Bl. a. skänkte Flyget 3 hederspris och arrangörerna kunde vid tävlingens slut inräkna ett netto av c:a 40:— som kommer väl till pass nu då korbbridge till våren börjar sätta igång och idrottsföreningen är i stort behov av medel för inköp av idrottsredskap.

Korporations-tävlingen i bridge kommer att bli årligen återkommande och nästa år få vi hoppas att Flyget kan göra sig mera gällande. (Flyget ställde ej upp med starkaste lag utan tävlade sektionvis, vilket förklarar placeringarna till en del.) Bestämmelserna för vandringspriset är, att det skall erövrats tre gånger oberoende av ordningsföljd.

Vid tävlingen förekom följande intressanta giv som läsekreten får lösa beträffande budrond och speförelse. Först öppnade rätta lösningen belönas med Arboga Miniaturgolfbanas Hederspris, bestående av seriekort, vilken berättar till 10 frispel under sommarsäsongen 1952.

Rätt utspelskort Hj x från Öst. Alla i riskzonen.

Kl. K D Kn x
Ru. x
Hj. K D Kn x
Sp. D 10 x x

Kl. E x x x x Kl. x x x x
Ru. K x Ru. D Kn x x x
Hj. x x Hj. x
Sp. Kn x x x Sp. x

Kl. —
Ru. E x x x x
Hj. E 10 x x x
Sp. E K x

Bridgesektionen.

AVDELNINGSTRÄFF VID SANDA

En imponerande motorcykel- och bilkaravan drog en sommarkväll (ja, just den där dagen, då det var sommar i somras) ut genom Köpingstullen med Sanda som mål. Det var motorfordonsägande inom CVA:s avd. 271 och 270 P, som tagit sina fordonslösa kamrater med på utflyktsfärd.

Man badade i 26-gradigt vatten (nej, inte kallt, utan

varmt!), förfriskade sig och lyssnade till Ohlinder, som med vanlig bravur sjöng till luta. Vid återkomsten till Arboga kunde trion Göransson, Ohlin och Fritz, som legat i selen för utflyktsidéns förverkligande, med tillfredsställelse konstatera, att alla erkände sig ha haft hjärtans roligt.

Wim.

Bör skrivmaskinens tangentbord ändras

Vid den år 1951 avhållna psykotekniska kongressen i Göteborg behandlades bl. a. tangenternas placering på skrivmaskinen och denna placeringens medverkan till fel-skrivning och skrivneuroser samt skrivkramp.

Det konstaterades därvid bl. a. att det nuvarande tangentbordet, som bibehållits oförändrat i närmare 80 år — det tillkom nämligen år 1873 — ur rörelseekonomisk synpunkt är mycket olämpligt. Cirka 50 proc. av alla anslag görs för närvarande i den översta tangentraden och härigenom blir både hastigheten låg och felen många. Vidare är fördelningen av tangenterna sådan, att man får en överbelastning på vänster hand, som får utföra c:a 60 proc. av det totala arbetet samtidigt som tangentbordet är så konstruerat att vänster hand får en förvriden rörelseteknik. Med den nuvarande placeringen av tangenterna tillryggalägger en god maskinskriivare under en normal arbetsdag c:a 2 mil om dagen med fingrarna, medan denna sträcka skulle kunna minskas ner till mindre än 2 km. vid en bättre tangentplacering.

Det är egenligen ganska förbluffande att det mest utnyttjade kontorstekniska hjälpmedlet, skrivmaskinen, vad beträffar tangentbordets utformning, fortfarande står kvar på 1870-talets nivå när det i övrigt här varit en så revolutionerande utveckling inom kontoren sedan denna tid, och detta i synnerhet då det, som antytts ovan, finns så påtagliga olägenheter med det nuvarande tangentbordet.

Utdrag ur Affärsökonomi.

Stor flygdag i Arboga.

Söndagen den 24 aug. kl. 13 startar programmet för den stora flygdagen i Arboga. Arrangör är KSAK och Arboga Flygklubb, en erkänsla från KSAK för flygklubbens starka insats i fjolårets motorflygtävlingar. Dagens sensation blir Tunnan, J 29:an, en av världens snabbaste flygplan med sin toppfart av omkr. 1,600 km./tim. Dessutom får man bl. a. se en readivision anfalla på låg höjd, fallskärmshopp, jordbruksflyg, ballongjakt, modellflyg och segelflygparad.

En flygsakkunnig speaker kommer att ge publiken informationer i den utsträckning det är medgivet.

Uppvisningen äger rum på CVA flygfält och vi säger till alla CVA—CFA-are: väl mött på flygdagen!

Ur programmet för flygdagen:

Tunnan, ett av världens snabbaste flygplan.
Fallskärmshopp (med dubbla fallskärmar).
Readivision anfaller på låg höjd. A 21 R. 9 st.
Jordbruksflyg demonstration av flygputring.
Segelflygparad.
Ballongjakt.
Formationsflygning.
Modellflyg.
Höjdgissningstävlan.

Driftvärns- spalten

En glad patrull strax före transporten för ett viktigt spaningsuppdrag.

Söndagen den 18/11 —51. Strid och försvar av byggnad. I den regniga söndagsmorgonen samlades ett litet antal dv-män. Övningen var av det trevligaste slaget men anslutningen skral.

*

Kvällsövning fredagen den 25/11 —51. Stor anslutning noterades denna kväll med lyspistolskott, eldöverfall, skogsmarsch samt ett varmt mottagande av sjukvårdsguppen som hade gjort upp ett lägerbål i närheten av Igelsätersjön. När smörgåsarna och kaffet smakade som bäst blev lägerplatsen upptäckt, varför flykten blev brådskande men i god ordning. Efter övningens slut var det vissa som hade enskild termosletning i Djupmyraterängen.

*

Söndagen den 2/12 —51 var det obligatorisk övning för hemvärnet i Medåker. Driftvärnet var inbjudet att delta med en mindre styrka.

*

Fredagen den 18/1 —52. Stridsskjutning i mörker. God anslutning trots snöstorm och kyla.

Bergtrollet tackar

Sven Stiertman för hans stora välvilja att ställa sig till förfogande som opartisk jury vid bedömning av bilderna i fototävlingen.

Fältskjutning med K-pist söndagen den 20/1 —52 i terrängen kring CVA.

*

Söndagen den 17/2 —52. CVA skytteklubbs fältskjutning. Svår skjutning. Goda insatser av dv-män.

*

Fredagen den 14/3 —52. Driftvärnsstämma på mässen. Frågan om inköp av oljeställ går ej att ordna. Övriga önskingar äro avklarade med undantag av några som ännu ligger i stöpsleven.

*

Lördagen och söndagen den 15—16/3 —52. Buss och lastbilsransport, snö, regn, stridsvagnar, pansarbilar, fångar, skidåkning, tältslagning, salt fläsk, god "törst" och mycket annat präglade fälttjänstövningarna i trakten av Skinnskatieberg och Riddarhyttan. Vårt dv hade en framskjuten utpost vid Hultet, c:a en mil söder Riddarhyttan. Övningarna var krävande och lite sömn blev det på granriset inne i tältet när patrulluppdrag och eldöverfall tog den mesta tiden i anspråk. Humöret var prima och käket gott. Vår Hjort följde oss troget med sin röda-korsväska. Trots detta var det några som fick en förkylning på halsen.

*

Våren 1952 har varit helt upptagen med träning till rikshemvärnstävlingen. Vi placerade oss som 1 och 2 i uttagning I men ramlade ner till 4:e och 6:e plats i uttagning II.

*

Årets fälttävlan i Norrtälje blev som man säger fältmässig spridning i prislstan. Olle Åberg tog tävlingens poäng (han får väl medalj?, red:s anm.) genom ett kortare ciceronskap under bussresan upp till Norrtälje.

*

De driftvärmän, som känner på sig, att de inte fullgjort sina 20 timmar under det gångna arbetsåret kunna reparera skadan under kommande övningsdagar.

Prelimiära övningsdagar för CVA och CFA driftvärm arbetsåret 1/7 —52—31/6 —53.

Fredagen den 11/7 —52	Fredagen den 9/1 —53
Fredagen den 12/9 —52	Söndagen den 1/3 —53
Söndagen den 4/10 —52	Fredagen den 8/5 —53
Fredagen den 14/11 —52	Söndagen den 7/6 —53

Övningstid fredagar c:a 3 tim. Övningstid söndagar c:a 4 tim.

Se kompaniorder om övningens art och samlingsplats på verkstadens anslagtavlor en vecka före varje övningsdag.

Ärenden rörande driftvärnet besvaras av driftvärnsledaren varje måndag.

Driftvärnsförrådet som är flyttat till brandstation är öppet varje måndag för byte och komplettering av utrustningen.

Du är hjärtligt välkommen i CVA driftvärm.

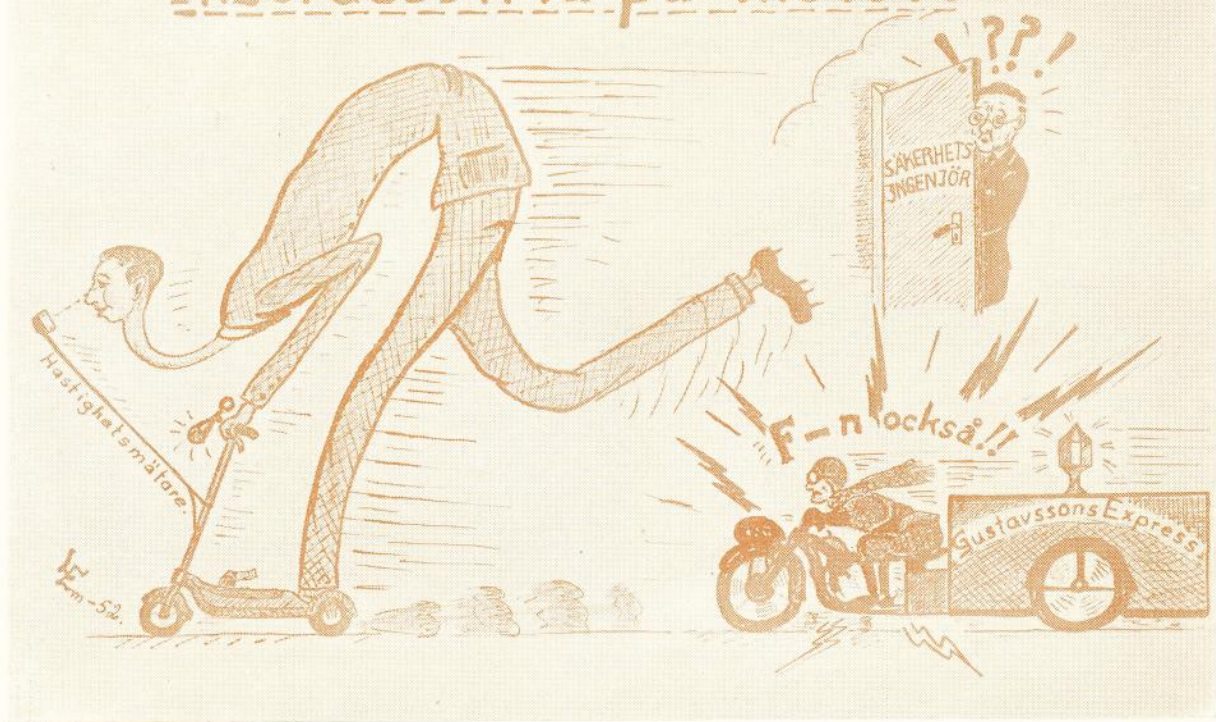
Driftvärnsledaren.

På grund av tidningens sena utgivningsdag har det erfarits att tidningens redaktör numera rätterligen benämnes "räddaktör"!

Känner Ni igen dem?

Inbördesstrid-på-motor.

Olika ödets lotter falla!...

